

Tomasz Graff<http://orcid.org/0000-0002-2142-086X>

Uniwersytet Papieski Jana Pawła II w Krakowie

tomasz.graff@upjp2.edu.pl

DOI: 10.35765/pk.2023.430401.15

Teologowie uniwersyteccy w kapitule kolegiaty św. Floriana na Kleparzu u schyłku XVI i na początku XVII w.

STRESZCZENIE

Autor analizuje problematykę związków Wydziału Teologicznego z kolegiatą uniwersytecką św. Floriana na Kleparzu u schyłku XVI i na początku XVII w. W tym okresie Wydział Teologiczny przechodził kryzys kadrowy, który udało się stopniowo przezwyciężyć po 1602 r. Kadrcę nauczającą Wydziału Teologicznego stanowili przede wszystkim członkowie kapituły świętofloriańskiej (niektórzy z nich awansowali następnie na kanonikat w kapitule katedralnej krakowskiej). Autor zwraca uwagę na fakt, że dotychczas historiografia nie przedstawiła obrazu życia codziennego kapituły świętofloriańskiej ani nie został dotąd ukazany obraz funkcjonowania Wydziału Teologicznego w tym okresie wraz z wyświeczeniem wzajemnych relacji interpersonalnych między profesorami, a także między profesorami a środowiskiem zewnętrznym. Z wyjątkiem postaci Marcina Wadowity słabo znany także biografie większości ówczesnych teologów i zarazem członków kapituły świętofloriańskiej, którzy niejednokrotnie byli czołowymi intelektualistami Uniwersytetu Krakowskiego. Autor na wybranych przykładach ukazuje ponadto dalsze perspektywy badawcze dotyczące historii kapituły świętofloriańskiej i jej związków z Wydziałem Teologicznym w omawianym okresie, szczególną uwagę przywiązując do konieczności identyfikacji teologów, a zarazem członków kapituły świętofloriańskiej działających w pierwszych latach XVII w.

SŁOWA KLUCZE: Wydział Teologiczny Uniwersytetu Krakowskiego, kolegiata św. Floriana na Kleparzu i jej kapituła na przełomie XVI i XVII w., Uniwersytet Krakowski w dobie nowożytnej, teolodzy krakowscy

ABSTRACT

University Theologians in the Chapter of St. Florian's Collegiate Church in Kleparz at the End of the 16th and Beginning of the 17th Centuries

The author examines the relationship between the Theological Faculty and the University Collegiate Chapter of St. Florian's Collegiate Church in Kleparz at the end of the 16th and beginning of the 17th centuries. During this period, the Theological Faculty was suffering from a staff crisis, which it gradually overcame after 1602. The teaching staff of the Theological Faculty consisted mostly of members of the St. Florian chapter (some of whom were later promoted to the canonry in the Krakow cathedral chapter). The author points out that so far historiography has not provided a picture of the daily life of the Saint Florian chapter, nor a picture of the functioning of the Theological Faculty during this period, not to mention interpersonal relations between professors, as well as between professors and the outside community. We also know little about the biographies of most of the theologians of the time, with the exception of Marcin Wadowit, as well as about the members of the Saint Florian chapter, who were often prominent intellectuals of the University of Krakow. Using selected examples, the author also shows further research perspectives on the history of the Saint Florian Chapter and its ties with the Faculty of Theology during the period in question and argues that theologians and members of the Saint Florian Chapter who were active in the first years of the 17th century need to be identified.

KEYWORDS: the Faculty of Theology of the University of Krakow, the Collegiate Church of St. Florian in Kleparz and its chapter at the turn of the 16th and 17th centuries

W dotychczasowej historiografii problematyka związków Wydziału Teologicznego Uniwersytetu Krakowskiego z kapitułą świętofloriańską w okresie panowania pierwszych królów elekcyjnych była stosunkowo często, choć zaledwie szkicowo poruszana, m.in. w syntezach dziejów Uniwersytetu Krakowskiego (najbardziej szczegółowo w monografii Henryka Barycza [1935]) oraz w pracach Wojciecha M. Bartla (1989) i Stanisława Piecha (2006). W odniesieniu do okresu pierwszych królów elekcyjnych odnaleźć tę tematykę można także m.in. w publikacjach poruszających szersze zagadnienia, m.in. Stanisława Kracika (1993) czy Tomasza Graffa (2018; 2019). Tym niemniej sama kapituła, jak i Wydział Teologiczny funkcjonujące w tym okresie nie posiadają jak do tej pory swojej naukowej monografii. Artykuł ten ma za zadanie przede wszystkim pełniej niż dotychczas ukazać środowisko teologów zasiadających w kapitule świętofloriańskiej u schyłku XVI w. i w pierwszych dziesięcioleciach XVII w., częściowo wypełniając w ten sposób lukę w dotychczasowych badaniach na tym polu.

Kolegiata św. Floriana w dziejach Wydziału Teologicznego odgrywała szczególną rolę, bowiem od czasów Władysława Jagiełły jej prebendy, nie tylko zresztą kapitulne, stanowiły zaopatrzenie dla profesorów uniwersyteckich, w większości teologów¹. Proces ten zakończył się w okresie nowożytnym, tj. w 1559 i 1578 r., kiedy to Zygmunt August, a następnie Stefan Batory zrezygnowali z prawa patronatu na rzecz uczelni w stosunku do najzaszczytniejszego urzędu kapitulnego, czyli prepozytury świętofloriańskiej (AUJ, rkps 44, s. 105–110, 119–124; *Codex diplomaticus*, 1900, nr 398, 462–463, 466, 468). Prebendy świętofloriańskie były stosunkowo dobrze uposażone i dlatego kadra profesorska Uniwersytetu Krakowskiego postrzegala je nie tylko jako źródło prestiżu, ale także konkretnego dochodu. Uposażenie kapituły dzieliło się na dobra wspólne i dobra ściśle przypisane do danej prebendy. Członek kapituły otrzymywał rocznie kilkadziesiąt grzywien, natomiast roczne dochody kapituły w XVI i na początku XVII w. wahały się pomiędzy 200 a 500 grzywien. Osobno należy rozpatrywać dochody przynależne do prepozytury. Jej dochód roczny wynosił 122 grzywiny i 32 grosze. Również pozycja prepozyta świętofloriańskiego była szczególna. Nie uczestniczył on w zarządzie majątkiem kapitulnym, ale co znamienne, jako jedyny spośród członków kapituły mieszkał przy kolegiacie. Jego urząd już wizytacja Radziwiłłowska określiła jako *Primus personatus in hac ecclesia*, choć nie miał prawa (z małymi wyjątkami) zabierania głosu na kapitule i uczestnictwa w refekcjach kapitulnych. Do jego prerogatyw należało m.in. powoływanie wiceprepozyta oraz nadzór nad miejscowym Bractwem Ubóstwa Chrystusowego. Opiekował się także szkołą przykolegiacką, na którą ponosił część wydatków. Do swojej dyspozycji miał m.in. folwarki w Bieńczycach i Skawcach. Prepozyt od lat 20. XVII w. był także dziekanem jednego z dwóch dekanatów krakowskich (Skowron, wyd., 1965, s. 99–100; Kumor, 1999, s. 368–371, 373, 379; Graff, 2018, s. 105, 116–117).

Związki Wydziału Teologicznego z kapitułą świętofloriańską w interesującym nas okresie zostały zredefiniowane w tzw. statutach Mikołaja Dobrocieskiego z 1603/4 r. Od tej pory aż 8 na 10 katedr teologii było ściśle połączonych z posiadaniem przez teologów dobrze uposażonych prebend w kapitule świętofloriańskiej. Księża profesorowie oprócz odprawiania niedzielnych mszy świętych, aniwersarzy czy na przykład obowiązku uczestnictwa w procesjach w praktyce jednak pozostawiali codzienne sprawy duszpasterskie kolegium wikariuszy, a ich głównym obowiązkiem było wykładanie teologii, do czego zresztą wyraźnie zobowiązywały każdego kanonika świętofloriańskiego statuty Dobrocieskiego: ...*relinquendo*

1 Szerzej na ten temat zob. np. Chojnacki, 2016, s. 197–229; Ożóg, 2007, s. 7–18; Ożóg, 2014, s. 78–86; por. Sidorowicz, 195, s. 409–429.

promotos ad S. Florianum pro laboribus in Facultate Theologica (Statuta nec non liber promotionum, 1849, s. CXLV; Morawski, 1900, s. 414).

Pierwszym prepozytem po włączeniu tego beneficjum do Uniwersytetu był znany teolog Stanisław Sokołowski. Po ukazaniu się jego dzieła skierowanego przeciw teologii protestanckiej *Censura Orientalis Ecclesiae. De praecipuis nostri saeculi haereticorum dogmatibus* z całej Europy spływały do niego gratulacje ze strony katolików, z kolei z obozu protestanckiego dobywały się gniewne pomruki². Wacław Urban pisał o nim:

Krakowianin, po macoszemu obdarzony przez naturę garbem i słabym zdrowiem, nieszlacheckiego i nieślubnego pochodzenia, doszedł do najbogatszej godności uniwersyteckiej – prepozytury Św. Floriana i do uznania w europejskim obozie kontrreformacji. Sokołowski był słynnym kaznodzieją, świetnym łacińskim stylistą-cyceronianinem (Urban, 1964, s. 291).

To właśnie Sokołowski wyjednał u Batorego przekazanie prepozytury uniwersytetowi. Był faktycznie jedynym ówczesnym uniwersyteckim teologiem znanym w Europie, choć oficjalnie nieinkorporowanym do Wydziału Teologicznego (Graff, 2018, s. 263–266). W tym czasie, znanym z gorących polemik z obozem protestanckim, Wydział przeżywał coraz większy kryzys kadrowy – wśród promowanych w latach 1569–1587 znalazło się tylko 10 doktorów teologii. W 1587 r. promocji doktorskiej dostał m.in. dziekan kapituły świętofloriańskiej Walenty Widawita, obrońca katolickiej nauki o odpustach³. W ciągu kolejnych 15 lat nie odbyła się jednak żadna promocja na Wydziale. Z pewnością pod koniec XVI w. na Wydziale Teologicznym brakowało gruntownej reformy programu studiów, co było istotne także ze względu na swoistą rywalizację uczelni z bezpłatnym szkolnictwem jezuickim. Ponadto jezuici chcieli w Krakowie otworzyć swoje kolegium, co wywołało gwałtowny i długoletni spór z krakowskimi profesorami, który oparł się nie tylko o króla i sejmy, ale także o Stolicę Apostolską⁴. Zdaniem przywoływanego Wacława

2 Na temat życia i działalności Stanisława Sokołowskiego zob. np. Sondel, 2012, s. 1219–1220; Ryzek, 2011; Pawlak, 2009, s. 15–39; Panuś, 2005, s. 42–60; Murawiec, 2000, s. 240–247; Bieńkowski, 2000, s. 3–9; Grzebień, 2000–2001, s. 183–189; Wyczawski, 1983, s. 132–136; Bracha, 1947, s. 103–134; Usowicz, 1946, s. 97–126; Cichowski, 1929; Graff, 2018, wg indeksu.

3 Wpisy dotyczące promocji zob.: Biblioteka Jagiellońska (Dalej BJ), rkps 2579, *Cracoviensis noviter Statuta theologicae facultatis Studii confecta*, k. 17; por. Szujski, wyd., 1878, s. 92.

4 Na temat sporu Uniwersytetu z jezuitami zob. szerzej: Natoński, 2002; Graff, 2018, s. 305–334 – tu obszerna bibl.; por. Bieniarzówna, 1984, s. 316–319; Urban, 1964, s. 278–284; Barycz, 1958, s. 134–169; Szymborski, 2013–2014, s. 46–49; Sondel, 2012, s. 586–590; Łukaszewska-Haberkowa, 2008, s. 345–358.

Urbana inspiratorem i propagatorem neoscholastyki w murach krakowskiej uczelni miał być jeszcze pod koniec XVI w. członek kapituły świętofloriańskiej, później kapituły katedralnej i wielokrotny rektor, doktor teologii Marcin Glicjusz z Pilzna (zm. 1591), „który prawie niczego nie wydrukował, a mimo to wywarł znaczny wpływ na losy uczelni” (Urban, 1964, s. 291–292). Do częściowej reformy doszło dopiero w 1604 r., kiedy to usunięto z programu m.in. komentarze do *Sentencji* Lombarda, a podstawą nauczania w murach krakowskiej uczelni stał się tomizm⁵. O składzie osobowym i funkcjonowaniu beneficjów świętofloriańskich związanych z uczelnią w interesującym nas okresie informuje m.in. wizytacja Radziwiłłowska z 1599 r. W jej świetle funkcjonowały wówczas 4 prałatury (prepozytura, dziekania, kantoria i kustodia) i 6 kanonii. Prawo patronatu do prepozytury posiadał cały uniwersytet, a do pozostałych kanonii Collegium Maius. Prepozyturę posiadał licencjat teologii Mikołaj z Czerwieńska. Drugą po prepozyturze prałaturą była dziekania. W 1599 r. posiadał ją doktor teologii i równocześnie prepozyt kolegiaty Wszystkich Świętych Walenty Widawita; trzecią była kustodia. Kustoszem był ówczesny magister artium, a także sentencjariusz teologii Bazyli Goliniusz. Czwartą prałaturą była kantoria powiązana z probostwem w Olkuszcu. Kantorem był wówczas Wojciech Buszowski, magister i wykładowca hebraistyki, ale nie teolog. Pierwszym wymienionym w wizytacji kanonikiem był magister artium i sentencjariusz teologii Marcin Szlachciński, dalej wymieniono jako drugiego kanonika Rocha z Poznania, magistra artium i bakałarza teologii, jako trzeciego magistra artium i bakałarza teologii Stanisława Bądkowskiego, czwartego bakałarza teologii Adama Fałckiego, piątego „akolite” Walentego Łaszoviusa, szóstego magistra i prezbitera Andrzeja Schoneusa (Skowron, wyd., 1965, s. 82–88). Schoneus posiadał wówczas rzymski doktorat teologii i pizański *utriusque iuris*, jednak formalnie uczelnia automatycznie ich nie uznawała (podobnie jak innych zagranicznych doktoratów), czyniąc znaczne przeszkody na drodze do ich nostryfikacji, która nastąpiła dopiero 2 września 1602 r.⁶ Dodać należy, że wielu

---

5 Szczegóły tzw. Reformacji Dobrocieskiego zob. BJ, rkps 1171 III, k. 1r-9v; Szujski, wyd., 1882, s. 364–408.

6 Zapiski uniwersyteckie na temat nostryfikacji doktoratu Schoneusa w 1602 r. zob.: AUJ, rkps 18, s. 256–257: Reverendus dominus Andreas Schoneus Romae doctor creatus. Anno Domini 1602, die 13 Ianuarii. Eodem rectore magnifico domino Muscenio Curelouio etc. citati ex officio excellens dominus Jacobus Janidlouius iuris utriusque doctor, excellens dominus Adamus Czernkovic iuris utriusque doctor, nobilis dominus Paulus Piasecki recognoverunt excellentem dominum Andream Schoneum, in Romana Sapientia sacrae theologiae doctorem creatum et promotum esse, cui promotioni praedicti domini praesentes interfuerunt, similiter et sigillum recognoverunt. Praesentibus eccellente domino Adamo Romerio, canonico s. Floriani, eccellente domino Stanislao Curelouio, doctore medicinae, venerabili domino magistro Joanne

teologów mimo reformy trydenckiej w praktyce kumulowało wówczas beneficja, mając też na przykład probostwa i pomniejsze altarie, dochodząc nieraz do znacznego majątku, kupując w Krakowie m.in. kamienice. Co ciekawe, wizytator wymienił aż 21 aniwersarzy, wśród wspomnianych byli m.in. św. Kazimierz Jagiellończyk i wielu teologów, jak np. Benedykt z Koźmina czy Marcin z Pilzna (Skowron, wyd., 1965, s. 89–92). Kolegiata pełniła zatem ważną funkcję komemoracyjną w odniesieniu do zmarłych teologów Wydziału. W 1602 r. widzimy natomiast już niemal zupełnie inny skład kapituły. Odnotowano go na wklejce rękopisu 182 Archiwum Uniwersytetu Jagiellońskiego. Kanonikami byli wówczas bakałarze: Adam Fałęcki, Andrzej Schoenus, Adam Romer ze Stężycy, Jan Zaborowski, Jakub Turobojski, Sebastian Nagrodziusz Sieradzki, Franciszek Bogucki i Daniel Sigoniusz (AUJ, 182). To odnowienie składu i zasilenie kapituły ludźmi, którzy jeszcze oczekiwali na teologiczne laury doktorskie, wiązało się bezpośrednio z ówczesną kondycją personalną Wydziału Teologicznego, bowiem po serii niespodziewanych śmierci profesorów, m.in. w wyniku szalejącej w Krakowie epidemii, jedynym doktorem teologii pracującym na Wydziale pozostał dominikanin Bartłomiej z Przemyśla, na którego barkach spoczęła misja reaktywacji tego najbardziej prestiżowego fakultetu uczelni⁷. Wśród zmarłych w tym czasie teologów oprócz Walentego Widawity, Rocha z Poznania, widzimy także Jana z Myślenic, Jana Waisa ze Lwowa, Walentego Łazowskiego i Jana Musceniusza Kurzelowitę, rektora uczelni, następcę na tym stanowisku Widawity, zwanego *senior pater theologus* (Karbowski, wyd., 1900, s. 226; por. Barycz, 1935, s. 579; Graff, 2019, s. 41–42). Jak już wyżej wspomniano, we wrześniu 1602 r. nostryfikowano doktorat teologiczny Andrzeja Schoenusa, natomiast zapiska odnosząca się do 30 stycznia 1603 r. informuje nas z kolei o laurach innych członków kapituły świętofloriańskiej. Wówczas to pod przewodnictwem dziekana Bartłomieja z Przemyśla kreowano doktorami św. teologii Bazylego Goliniusza, prepozyta św. Floriana, Stanisława Bądkowskiego, kanonika krakowskiego, byłego członka kapituły kleparskiej, i Adama Fałęckiego, prepozyta kolegiaty Wszystkich Świętych i ówczesnego dziekana św. Floriana (BJ, rkps 2579, k. 17r-v; Szujski, wyd., 1878, s. 92). Ponadto z pewnością nauczali wówczas przynajmniej trzech bakałarze teologii, a wśród nich dwaj kanonicy świętofloriańscy: Adam

Neruicio, collega minore, bedello Universitatis, et familia domini rectoris oraz BJ, rkps 2579, k. 17r: *Anno Dni 1602 die 2 Septembris R. Dnus M. Andreas Schoneus Glogoviensis, canonicus S. Floriani in Urbe Roma doctor S. T. creatus respondit pro loco inter Doctores habendo*. Por. Szujski, (wyd.), 1878, s. 92.

7 Szerzej te kwestie przedstawiliśmy, omawiając działalność Wydziału w okresie sprawowania funkcji dziekana przez Bartłomieja z Przemyśla: Graff, 2019, s. 35–55.

Romer ze Stężycy (znany humanista) i Sebastian Nagrodziusz (Negrodziusz) Sieradzki (APPD, Pp21, k. 403; Graff, 2019, s. 45). Można zatem stwierdzić, że to właśnie oni wraz z dziekanem świętofloriańskim Adamem Fałęckim i nowym prepozytem Bazylim Goliniuszem stanowili grupę, która przyczyniła się do odrodzenia nauczania teologii w murach krakowskiej wszechnicy. Do tej grupy wkrótce dołączyli kolejni kanonicy świętofloriańscy: Jakub Turobojski i Jan Zaborowski, a po kilku latach Marcin Wadowita, rzymski doktor teologii i od 1617 aż do 1641 r. prepozyt św. Floriana, a ponadto Marcin Gilewski (Bularny), długoletni dziekan świętofloriański, oraz pozostali teolodzy, m.in. wspomniany już Daniel Sigoniusz oraz Maciej Blosiusz, Wojciech Borowski i Jakub Papenkowicz z Ujścia, aby wymienić tylko najbardziej znanych i zasłużonych⁸.

Wkład kanoników świętofloriańskich i zarazem teologów Wydziału Teologicznego z pierwszych dziesięcioleci XVII w. w rozwój i rewitalizację uczelni to przede wszystkim wychowywanie licznych następców. Z kolei ich spuścizna teologiczna jest niestety bardzo skromna, co zresztą wynikało z ówczesnej specyfiki uprawiania teologii w murach uczelni. Od profesorów nie wymagano bowiem wyjątkowej pracy naukowej, pisania obszernych dzieł, a same traktaty teologiczne, które dotrwały do naszych czasów, stanowią raczej streszczenie zaplanowanych na ich podstawie

---

8 Graff, 2018, wg indeksu. O kapitule świętofloriańskiej występującej in gremio informują nas liczne dokumenty z kolejnych dziesięcioleci XVII w. odnoszące się m.in. do funkcjonowania, spraw finansowych oraz gospodarki dobrami kapituły. Na przykład w 1610 r. rozpatrywano sprawę arendy dóbr kapitulnych w miejscowościach Książnica, Czeple i Krempa. Arendę dla Urszuli i Krzysztofa Fałęckich poświadczali: dziekan Adam Fałęcki, kustosz Andrzej Schoneus oraz kanonicy Jan Zaborowski, Sebastian Nagrodzi (Nagrodziusz), Jakub Turobojski, Franciszek Bogucki, Daniel Sigoniusz i Marcin Wadowita (AUJ, rkps 169, s. 16–17). Z kolei już później sprawy arendy wsi Łubienko z arendarzem Tomaszem Trąbeckim załatwiano w nieco innym składzie: dziekan Andrzej Schoneus, kustosz Jan Zaborowski, prokurator kapitulny Sebastian Nagrodziusz oraz kanonicy Jakub Turobojski, Daniel Sigoniusz i inni niewymienieni z imienia (AUJ, rkps 169, s. 18–29). Brak Adama Fałęckiego na czele listy i nowe godności prałackie Schoneusa i Zaborowskiego wiązały się ze śmiercią Fałęckiego, który zmarł kilka miesięcy wcześniej w czasie sprawowania funkcji rektora Uniwersytetu. Z kolei np. w 1639 r. w inwentarzu kolegiaty sporządzonym przez zakrystiana Wawrzyńca Obeklo odnajdujemy notkę o ówczesnym składzie kapituły uzupełnionym o prepozyta: prepozyt Marcin Wadowita, dziekan Maciej Blosiusz, kustosz Wojciech Borowski, kantor Jakub Turobojski, który był wymieniany także jako prepozyt kościoła Wszystkich Świętych w Olkuszu oraz kanonicy Jan Brożek, Wojciech Rybkowicz, Zachariasz Starnigiel, Marcin Grzybowski i Jakub z Ujścia (AUJ, rkps 172, s. 17). Warto w przyszłości skonfrontować dane (mocno niepełne) z bazy „Corpus Academicum Cracoviense” <https://cac.historia.uj.edu.pl/> z podstawowymi korpusami źródeł dotyczącymi działalności kapituły, gł. z AUJ i Archiwum Kolegiaty św. Floriana w korelacji ze źródłami dotyczącymi obejmowania danej prebendy znajdującymi się w Archiwum Kurii Metropolitalnej, aby ustalić zweryfikowane źródłowo daty sprawowania funkcji kapitulnych przez poszczególnych teologów Uniwersytetu Krakowskiego w całym okresie staropolskim.

dysput związanych z uzyskiwaniem kolejnych stopni na drodze od baka-
larza do lauru doktorskiego. Wiele z tych dzieł swoją tematyką odnosiło się
do typowych problemów roztrząsanych szerzej w teologii potrydenckiej,
np. rozpatrywano znamiona Kościoła prawdziwego i fałszywego, istotę
Trójcy Świętej itp. (Rechowicz, 1975, s. 9–30; Piech, 1998–1999, s. 527–
541; Graff, 2019, s. 262–272). Analiz dokonywano zazwyczaj przez pry-
zmat dzieł św. Tomasza z Akwinu, wszak, jak już nadmieniono, tomizm
stał się oficjalnym fundamentem nauczania teologii na uniwersytecie od
czasu reformy Dobrocieskiego. Jeden z najwybitniejszych uniwersyte-
ckich teologów i humanistów początku XVII w., wspomniany już wyżej
Andrzej Schoneus, wydrukował tylko jedno dziełko teologiczne, podobnie
Maciej Blosiusz, które jednak był autorem także utworów homiletycz-
nych. Dwa traktaty wydał Marcin Gilewski, jak również Marcin Płocki.
W pewien sposób wyróżniali się twórcy większej liczby traktatów, jak np.
prepozyt świętofloriański Marcin Wadowita, wieloletni dziekan Wydziału
i podkanclerzy uczelni, który pozostawił po sobie cztery traktaty i był
w panegirykach określany jako Herkules teologiczny, skutecznie zwalczą-
jący maczugą swojej mowy i erudycji hydrę herezji. Co godne podkreśle-
nia, miał liczne grono uczniów, przyczynił się do powstania ok. 30 innych
traktatów teologicznych jako promotor lub kierownik dysputy (Graff,
2019, s. 47–48; Graff, 2018, s. 212–213, 225, 272–304, 436–440).

W pierwszej połowie XVII w. na gruncie twórczości teologicznej szcze-
gólnie wyróżnił się jednak chyba najbardziej znany uniwersytecki teolog
doby baroku – Adam z Opatowa. Co ciekawe, ten oryginalny komentator
św. Tomasza nigdy nie posiadał jednak świętofloriańskiej prebendy
kapitulnej⁹. Kanonikiem świętofloriańskim był natomiast wszechstronny
naukowo Jan Brożek, która zasłynął jednak mniej jako teolog, a bardziej
jako subtelny matematyk i badacz biografii Kopernika¹⁰. W sposób specy-
ficzny i nie bez humoru wspominał dzień swojego wejścia w szeregi człon-
ków kapituły. W osobistym dzienniku Jana Brożka zachowała się zapiska,
w której uczony ze szczegółami informował, że instalowano go na kano-
nię 22 września 1630 r. o 2.00 godzinie od wschodu słońca, a następnie
dodał: „Na obiedzie bełem z ks. Wadowitą i z ks. Blosjuszem w kamienicy
nieboszczyka Joannicego”. W następnym dniu Brożek ofiarował „2 garce
[wina] communitati”. Podsumował to kolejnego dnia: „Przyjemne wej-
ście. 5 garncy wina” (Brożek, 1956, s. 415–416).

9 Zob. np. Bereziński, 1983, s. 177–200; Machniak, 2000, s. 256–260; Ozorowski, 1981, s. 32–35.

10 Literatura na temat Brożka jest stosunkowo obfita, zestawienie zob. Graff, 2019, s. 12, przyp. 22.
Szerzej biografię Brożka ujął do tej pory Barycz, 1956, s. 5–119; zob. też Franke, 1884; Dianni,
1949.

Jak już wspomniano, po tzw. reformacji Dobrocieskiego z 1603/4 r. wyraźnie przestrzegano zasady, że ośmiu członków kapituły świętofloriańskiej tworzy podstawową kadrę Wydziału Teologicznego, jeden z nich był dodatkowo kanonikiem krakowskim, inny natomiast to tzw. profesor ordynariusz. Według statutów każdy członek kapituły św. Floriana na Kleparzu powinien poświęcić się wyłącznie wykładom teologicznym. Od czego jednak zależał awans tych profesorów na drodze ich kariery uniwersyteckiej i kościelnej? Mimo obowiązujących zasad prawnych i zapisów statutów (które nie zawsze można było jednoznacznie interpretować, o czym świadczą spory sądowe między teologami na tym tle zarówno przed sądem rektorskim, jak i sądem biskupim) było też kilka innych istotnych czynników, które mogły odgrywać pewną rolę, m.in. cechy osobiste, a także protekcja, nierzadko samego biskupa¹¹. Wspomniane cechy osobiste to także swoisty spryt – na przykład Wadowita w czasie wyboru prepozyta wobec impasu sam zgłosił, ku oburzeniu niektórych (m.in. Walentego Fontany), swoją kandydaturę i zwyciężył w głosowaniu (AUJ, rkps 18, s. 607; Graff, 2018, s. 120–121).

Oprócz tego istotna była zasada starszeństwa w odniesieniu do uzyskiwania katedr profesorskich. Nie zawsze jednak jej przestrzegano, bądź różnie ją interpretowano, co wywoływało kolejne spory. Czasem przeszkodą w awansie była sprawa nostryfikacji doktoratu zagranicznego – a taka nostryfikacja mogła wszak zupełnie zmienić pozycję danego profesora w kolejce do zaszczytnych katedr i beneficjów. Patrząc na biografie kanoników świętofloriańskich oraz na literę statutów i przywilejów uczelni, z pewnością perspektywę uzyskania prebendy w kapitule świętofloriańskiej przybliżało przede wszystkim uzyskanie co najmniej bakalaureatu teologicznego. Co istotne, miejsce w kapitule musiało przede wszystkim... z jakiegoś powodu się zwolnić – czyli ktoś musiał albo umrzeć, albo zrezygnować ze względu na przykład na stan zdrowia, albo awansować do kapituły katedralnej krakowskiej. Od 1422 r. obowiązywała bowiem zasada, że nie wolno łączyć beneficjów uniwersyteckich. Jeśli więc teolog z kapituły świętofloriańskiej awansował na kanonik krakowską, to zazwyczaj wówczas zwalniał miejsce innemu uczoneму.

Wielu kanoników świętofloriańskich sprawowało najwyższe funkcje na uczelni, nie tylko dziekańskie głównie na Wydziale Teologicznym, ale też i rektorskie. Po inkorporacji prepozytury w 1578 r. do połowy XVII w. rektorami byli to Stanisław Stalek z Pińczowa, Mikołaj z Bodzentyna, Marcin Glicjusz z Pilzna, Jan z Wieliczki, Jan Musceniusz Mucha z Kurzelowa, Walenty Widawita, Andrzej Schoneus, Adam Fałęcki, Błażej

---

11 Problem ten w odniesieniu do kapituły świętofloriańskiej we wcześniejszym okresie rozpatrywał Marek Wasilewicz. Zob. Wasilewicz, 2015, s. 36–47.

Bazyli Goliniusz, Jakub Turobojski h. Bończa i chłop Wojciech Borowski, Jakub z Uścia Papenkowicz, Jakub Witelius i Paweł Herka¹². Ten ostatni, swoją drogą wybitny matematyk, jak wielu innych jego poprzedników został pochowany w kolegiacie św. Floriana. Wśród pochowanych w kolegiacie był także na przykład prof. Franciszek Bogucki (zm. 1645), który niejako podwójnie był związany z kolegiatą, bowiem właśnie tam znajdował się grób jego rodziców, przy których polecił się w testamencie pogrzebać, ofiarując też znaczne kwoty na samą kolegiatę i obsługujących ją duchownych. Co znamienne kilka osób z tej grupy, bądź co bądź najwybitniejszych teologów swego czasu, nie zostało nawet zauważonych przez redakcję *Słownika polskich teologów katolickich* (1981–1983).

Członkowie kapituły kleparskiej, co warte podkreślenia, uczestniczyli w ważnych wydarzeniach dla całego Uniwersytetu – przykładem mogą być nie tylko promocje akademickie, ale np. wizyty królewskie, biskupie i innych specjalnych gości, jak również ważne fundacje na rzecz uczelni, o czym świadczy choćby lista obecnych przy fundacji Bartłomieja Nowodworskiego (AUJ, perg. 610–611, 613–615). Natomiast sama kolegiata również odgrywała pewną rolę symboliczną. To tu, na Kleparzu Uniwersytet witał królów, żywych i zmarłych, królowe i innych szacownych gości – kolegiata była pierwszą wizytówką Krakowa (Bartel, 1989, s. 145; Graff, 2019, s. 338–339). Większość kanoników energicznie broniła monopolu nauczania Uniwersytetu w trakcie wspomnianego już sporu z zakonem jezuitów¹³. Natomiast Adam Fałęcki wraz z innymi profesorami w trakcie sprawowania przez siebie funkcji rektora nie chciał wpuścić w mury uczelni wizytacji kanclerza Uniwersytetu, czyli biskupa krakowskiego Piotra Tylickiego, zasłaniając się dawnymi przywilejami i ochroną dziedzictwa. Profesorowie krzyknęli wówczas do biskupa i jego ludzi, m.in. kanoników katedralnych, że nie ustąpią, bo Alma Mater to: *nostra hereditas est!* (BJ, rkps 226 IV, k. 39–43; BJ, rkps 5360, t. 7, k. 12v; AUJ, rkps 47½, s. 421–424). Teologowie uniwersyteccy wielokrotnie występowali w obronie praw i przywilejów uczelni, na sejmikach, sejmach czy w Stolicy Apostolskiej.

Z pewnością interesujące perspektywy badawcze rysują się w związku z próbą ukazania osobistych relacji pomiędzy teologami w tym okresie. W aktach sądu rektorskiego znajdujemy bowiem nie tylko sprawy związane z egzekucją testamentu zmarłego profesora kolegi czy przyjaciela, ale spotykamy także wzajemne oskarżenia o obrazę słowną, jak również wpisy ukazujące rywalizację o stanowiska uczelniane i urzędy kościelne oraz zwykłe spory. Na przykład w 1600 r. doktor świętej teologii i dziekan

12 Ich biogramy zob. Pietrzyk, 2000.

13 Szerzej na ten temat Graff, 2018, s. 305–334.

kapituły świętofloriańskiej Walenty Widawita wraz z kustoszem kapitulnym i zarazem sentencjariuszem teologii Bazylim Goliniuszem wystąpili przed rektorem przeciw prokuratorowi kapitulnemu i kanonikowi świętofloriańskiemu, jak również bakałarzowi teologii Stanisławowi Bądkowskiemu (AUJ, rkps 18, s. 245), natomiast w 1602 r. ówczesny dziekan kolegiaty św. Floriana Bazyl Goliniusz wniósł skargę przed urząd rektorski przeciw Janowi Musceniuszowi z Kurzelowa, doktorowi teologii i dziekanowi Wydziału, kanonikowi krakowskiemu i byłemu prepozytowi św. Floriana, oskarżając go o trudności związane z uzyskaniem licencjatu teologicznego (AUJ, rkps 18, s. 261). Zdarzały się także przypadki gdy jeden kanonik występował przeciw całej kapitule świętofloriańskiej, jak Jakub Turobojski w 1625 r. (AKMK, Acta Episcopalia 43, k. 235v-237). Z kolei teolodzy i zarazem członkowie kapituły Sigoniusz, Turobojski i Nagrodziusz nie godzili się na nostryfikację doktoratu kanonika świętofloriańskiego Marcina Wadowity w 1616 r. ze względu na obawy o odsunięcie perspektyw ich własnego awansu (Bukowska-Gorgoni, ed., 1995, nr 167, s. 321–322; AKMK, Acta Episcopalia, 39, k. 260v–261; Graff, 2018, s. 117–118). Wspomniani akademicy Sigoniusz i Turobojski sprzeczały się nawet z Wadowitą przed sądem rektorskim o uprzywilejowaną godzinę wykładania (AUJ, rkps 18, s. 527–528). Z dziekanem świętofloriańskim Marcinem Gilewskim prepozyt świętofloriański Wadowita toczył natomiast spór przed sądem biskupim, który oparł się nawet o Stolicę Apostolską, o probostwo w Starym Korczynie. Zaciętrzewienie Wadowity doszło do tego stopnia, że domagał się nawet, aby obłożono ekskomuniką kolegę kapitulnego za rzekome zagarnięcie dochodów z tej prebendy (AKMK, Acta Officialia, 119, s. 934–935, 966–968, 971–972; AKMK, Acta Officialia, 124, s. 1521–1522, 1536–1537, 1553, 1573–1574; Graff, 2018, s. 110–111). Z kolei z Nagrodziuszem Wadowita procesował się o prepozyturę świętofloriańską, zyskał nawet poparcie Zygmunta III i osobiście udał się do Rzymu, nagabując w tej sprawie kolegium kardynałów (Graff, 2018, s. 118–119). Zacięte spory w gronie teologów, a zarazem kanoników świętofloriańskich toczono też o najbardziej prestiżową prebendę dostępną profesorom, tj. kanonikat krakowski. Spory precedencyjne o godności, zaszczyty, wyścig po stanowiska obok chwalebnej działalności uniwersyteckiej należały zatem do rzeczy zwyczajnych, choć nie zawsze chwalebnych. Dodajmy, że profesorowie wchodzący w skład kapituły świętofloriańskiej, na co dzień stateczni teologowie, nierzadko procesowali się także np. z mieszczanami krakowskimi, np. o niezapłacone pieniądze za wino, nieoddanie zastawu, a wspomniany wyżej Wadowita był nawet oskarżony, nie wiadomo na ile zgodnie z prawdą – przez szlachcica Hieronima Przeclawskiego – m.in. o zranienie sługi i kradzież konia,

czy nawet przez mieszczkę Reginę o niemoralne kontakty z kobietami. Z kolei urząd starościński ścigał prepozyta świętofloriańskiego Marcina za niezapłacenie podatku, grożąc mu banicją (Graff, 2018, s. 378–393). Z drugiej strony wiele źródeł informuje nas o zaszczytnej karcie działalności profesorów teologów z tego okresu. Kilku profesorów, a pamiętajmy, że mówimy o okresie potrydenckim, wykazało się np. odwagą w trakcie burzliwych wydarzeń w 1598 r. (m.in. byli to Wadowita i Sigoniusz), ratując życie znanego ariańskiego teologa Fausta Socyna, kiedy to studenci po wywleczeniu starca z mieszkania chcieli go utopić. Profesorowie wyrwali teologa z rąk oprawców i udzielili mu schronienia w mieszkaniu profesorskim¹⁴. Kilku z nich chwalono powszechnie za świętobliwe życie (m.in. Wojciecha Borowskiego i co ciekawe – także Wadowitę), a wielu za wsparcie materialne uczelni i Kościoła, w tym kolegiaty świętofloriańskiej w swoich zapisach testamentowych. Były to m.in. fundusze stypendialne dla studentów, fundacje uposażenia katedr uniwersyteckich, jak również konkretne dary na rzecz uczelni, jak np. globus jagielloński Brozka – oraz na rzecz kolegiaty świętofloriańskiej¹⁵ – inwentarze kolegiaty i nie tylko wymieniają wszak np. paramenty liturgiczne fundacji m.in. teologów i członków kleparskiej kapituły: Stanisława Sokołowskiego, Daniela Sigoniusza, Marcina z Pilzna, Jana Leopolda oraz Jakuba Papenkowicza (AUJ, rkps 172, s. 19–21; Czyżewski i Nowacki, 2007, s. 290).

Podsumowując, warto podkreślić, że silne związki Wydziału Teologicznego z kapitułą świętofloriańską w omawianym okresie wymagają z pewnością w przyszłości dalszych badań, również w odniesieniu do całej epoki przedrozbiorowej. Pilnym postulatem wydaje się m.in. odtworzenie składu osobowego kapituły świętofloriańskiej w korelacji z zajmowaną pozycją w hierarchii uczelnianej oraz ukazanie pełnej działalności uniwersyteckiej i kościelnej krakowskich uczonych. Tytułowi teologowie wchodzący w skład kapituły świętofloriańskiej należeli bowiem do elity i sterników Uniwersytetu Krakowskiego. Przez pryzmat ich życia i działalności możemy zatem lepiej poznać dzieje najstarszej polskiej uczelni i jej najbardziej prestiżowego Wydziału.

14 Relację na ten temat zob. Żelewski, oprac., 1962, nr 269, s. 201–205; Chmaj, oprac., 1959, s. 316–317; por. Graff, 2018, s. 246–257; Graff, 2009, s. 281–295.

15 Darowizny profesorów możemy śledzić m.in. na podstawie Michalewicz i Michalewiczowa, 1999.

BIBLIOGRAFIA

Źródła

Archiwalne

Archiwum Kurii Metropolitalnej w Krakowie (AKMK)

Acta Episcopalia 39, 43 Acta Officialia 119, 124

Archiwum Polskiej Prowincji Dominikanów (APPD)

Pp21

Archiwum Uniwersytetu Jagiellońskiego (AUJ)

perg. 610–611, 613–615

rkps 18, 44, 47½, 169, 172, 182

Biblioteka Jagiellońska (BJ)

rkps 226 IV, 1171 III, 5360, t. 7; 2579

Drukowane

(1900). *Codex diplomaticus Universitatis studii generalis Cracoviensis*. T. 5.

Cracoviae: Sumptibus et typis Universitatis.

Barycz, H. (oprac.). (1956). Jan Brożek, *Wybór pism*. T. 1. Warszawa: PWN.

Bukowska-Gorgoni, Ch. (ed.). (1995). *Causae Polonae coram Sacra Romana*

Rota XV–XVII saec. Explanatio processum et regesta documentorum. Romae:

Pontificium Institutum Studiorum Ecclesiasticorum.

Chmaj, L. (oprac.). (1959). *Faust Socyn, Listy*. T. 1. Warszawa: PWN.

Karbowiak, A. (wyd.). (1900). Ułamek pamiętnika profesora krakowskiego

z początku XVII wieku. *Kwartalnik Historyczny*, 14, 221–229.

Michalewicz, J. i Michalewiczowa, M. (wyd.). (1999). *Liber beneficiorum*

et benefactorum Universitatis Iagellonicae in saeculis XV–XVIII. T. 1–2.

Kraków: Archiwum UJ.

Muczkowski J. (ed.). (1849). *Statuta nec non liber promotionum philosophorum*

ordinis in Universitate Studiorum Jagellonica ab anno 1402 ad annum 1849.

Cracoviae: Typis Universitatis.

Skowron, C. (wyd.). (1965). *Akta wizytacji dekanatu krakowskiego 1599 roku*

przeprowadzonej z polecenia kardynała Jerzego Radziwiłła. Cz. I. Lublin:

Towarzystwo Naukowe Katolickiego Uniwersytetu Lubelskiego.

Szujski, J. (wyd.). (1878). Statuta i matrykuły Wydziału Teologicznego Uni-

wersytetu Jagiellońskiego z XVI wieku. W: *Archiwum komisji dla historii*

literatury i oświaty w Polsce. T. 1. Kraków: Akademia Umiejętności.

Szujski, J. (wyd.). (1882). *Statuta Uniwersytetu krakowskiego*. W: *Archiwum do*

Dziejów Literatury i Oświaty w Polsce. T. 2. Kraków: Akademia Umiejęt-

ności, 364–408.

Żelewski, R. (oprac.). (1962). *Materiały do dziejów reformacji w Krakowie. Zaburzenia wyznaniowe w latach 1551–1598*. Wrocław: Zakład Narodowy im. Ossolińskich, Wydawnictwo Polskiej Akademii Nauk.

Opracowania

- Bartel, W.M. (1989). Związki kolegiaty św. Floriana z Akademią Krakowską. W: J.M. Małecki (red.), *Z przeszłości Krakowa*. Warszawa–Kraków: PWN, 135–148.
- Barycz, H. (1935). *Historja Uniwersytetu Jagiellońskiego w epoce humanizmu*. Kraków: PAU.
- Barycz, H. (1956). Wstęp. W: H. Barycz (opr.), Jan Brożek, *Wybór pism*, t. 1. Warszawa: PWN, 5–119.
- Barycz, H. (1958). *Alma Mater Jagellonica. Studia i szkice z przeszłości Uniwersytetu Krakowskiego*. Kraków: Wydawnictwo Literackie, 134–169.
- Bereziński, J. (1983). Adam z Opatowa na tle teologii moralnej swego wieku. *Warszawskie Studia Teologiczne*, 1, 177–200.
- Bieniarzówna, J. (1984). Schyłek świętości. W: J. Bieniarzówna i J.M. Małecki, *Dzieje Krakowa*, t. 2: *Kraków w wiekach XVI–XVIII*. Kraków: Wydawnictwo Literackie, 316–319.
- Bieńkowski, T. (2000). Stanisława Sokołowskiego traktat o kształceniu młodzieży szlacheckiej. *Rozprawy z Dziejów Oświaty*, 39, 3–9.
- Bracha, F. (1947). Nauka Stanisława Sokołowskiego o znamionach prawdziwego Kościoła. *Nasza Przeszłość*, 2, 103–134.
- Chojnacki, A. (2016). Beneficja Uniwersytetu Krakowskiego. Analiza tytułów prawnych (do 1440 r.). W: W. Świeboda i M. Zdanek (red.), *Felix indiget amicis. Studia z dziejów kultury duchowej i intelektualnej średniowiecza ofiarowane Profesorowi Krzysztofowi Ożogowi*. Kraków: Homini – Tyniec Wydawnictwo Benedyktynów, 197–229.
- Cichowski, H. (1929). *Książd Stanisław Sokołowski a Kościół Wschodni: studjum z dziejów teologii w Polsce w. XVI*. Lwów: nakł. autora.
- Czyżewski, K.J. i Nowacki, D. (2007). Uwagi o nowożytnym złotnictwie w kościele św. Floriana w Krakowie. W: Z. Kliś (red.), *Studia z dziejów kościoła św. Floriana w Krakowie*. Kraków: Unum, 287–314.
- Dianni, J. (1949). *Jan Brożek, Joannes Broscius 1585–1652*. Warszawa: Państwowe Zakłady Wydawnictw Szkolnych.
- Franke, J.N. (1884). *Jan Brożek (J. Broscius) Akademię krakowską 1585–1652. Jego życie i dzieła ze szczególnem uwzględnieniem prac matematycznych*. Kraków: Drukarnia Uniwersytetu Jagiellońskiego.
- Graff, T. (2009). Marcin Wadowita – wybawca arianina Fausta Socyna: portret miłosiernego profesora w dobie srebrnego wieku. W: P.F. Nowakowski i W. Szymborski (red.), *Miłosierdzie – teoria i praktyka życiowa*. Kraków: Księgarnia Akademicka, 281–295.

- Graff, T. (2018). *Marcin Campius Wadowita (ok. 1567–1641). Duchowny i profesor Uniwersytetu Krakowskiego ok. 1567–1641*. Kraków: Societas Vistulana & UPJPII.
- Graff, T. (2019). Wydział Teologiczny Uniwersytetu Krakowskiego w pierwszych latach XVII wieku i wkład w jego rewitalizację Bartłomieja z Przemysła OP. *Rocznik Przemyski. Historia*, 22/1, 35–55.
- Grzebień, L. (2000–2001). Sokołowski Stanisław. W: *Polski Słownik Biograficzny*. T. 40. Kraków, PAU, PAN, 183–189.
- Kracik, J. (1993). *Ludzie z przedmieścia historii. Kleparzanie czasów staropolskich*. Kraków: Secesja.
- Kumor, B. (1999). *Dzieje diecezji krakowskiej do roku 1795*. T. 2. Kraków: Wydawnictwo św. Stanisława BM.
- Łukaszewska-Haberkowa, J. (2008). Prophetia Hildegardis. Autorytet Hildegardy z Bingen w sporach między jezuitami i Akademią Krakowską. *Roczniki Filozoficzne KUL*, 56/2, 345–358.
- Machniak, J. (2000). Adam z Opatowa. W: S. Piech (red.), *Złota Księga Papieskiej Akademii Teologicznej*. Kraków: Wydawnictwo Naukowe PAT, 256–260.
- Morawski, K. (1900). *Historia Uniwersytetu Jagiellońskiego. Średnie wieki i Odrodzenie*. T. 2. Kraków: Uniwersytet Jagielloński.
- Murawiec, W.F. (2000). Stanisław Sokołowski (1537–1593). W: S. Piech (red.), *Złota Księga Papieskiej Akademii Teologicznej*. Kraków: Wydawnictwo Naukowe PAT, 240–247.
- Natoński, B. (2002). *Jezuici a Uniwersytet Krakowski w XVI wieku*. Kraków: WAM.
- Ozorowski, E. (1981). Adam z Opatowa. W: H.E. Wyczawski (red.), *Słownik polskich teologów katolickich*. T. 1. Warszawa: ATK, 32–35.
- Ozóg, K. (2007). Kolegiata w służbie nauki. Nadanie prebend świętofloriańskich przez Władysława Jagiełłę Uniwersytetowi Krakowskiemu. W: Z. Kliś (red.), *Studia z dziejów kościoła św. Floriana w Krakowie*. Kraków: Unum, 7–18.
- Ozóg, K. (2014). Okoliczności nadania kleparskiej kustodii św. Floriana Uniwersytetowi Krakowskiemu przez Władysława Jagiełłę. W: S. Gawlas i in. (red.), *Ecclesia, regnum, fontes. Studia z dziejów średniowiecza*. Warszawa: Wydawnictwo Uniwersytetu Warszawskiego we współpracy z Muzeum Historii Polski, 78–86.
- Panuś, K. (2005). Książ Stanisław Sokołowski. W: K. Panuś, *Wielcy mówcy Kościoła w Polsce*. Kraków: Polskie Wydawnictwo Teologiczne. Sekcja Wydawnicza Wydawnictwo Unum, 42–60.
- Pawlak, W. (2009). Od Sokołowskiego do Szylarskiego: z dziejów homiletyki XVI–XVIII wieku. *Barok. Historia – Literatura – Sztuka*, 16/1, 15–39.
- Piech, S. (1998–1999). Teologia w Akademii Krakowskiej w XVII–XVIII wieku. *Analecta Cracoviensia*, 30/31, 527–541.

- Piech, S. (2006). Uniwersytecka kapituła kolegiaty św. Floriana w Krakowie. W: S. Koperek (red.), *Scire Deum. Księga pamiątkowa wydana z okazji 25-lecia Papieskiej Akademii Teologicznej w Krakowie dedykowana jej pierwszemu rektorowi Jego Eminencji Kardynałowi Marianowi Jaworskiemu*. Kraków: Wydawnictwo Naukowe PAT, 369–376.
- Pietrzyk, Z. (2000). *Poczet rektorów Uniwersytetu Jagiellońskiego 1400–2000*. Kraków: Wydawnictwo Jagiellonia SA.
- Rechowicz, M. (1975). Wydział Teologiczny Akademii Krakowskiej w XVII i XVIII wieku. W: M. Rechowicz (red.), *Dzieje teologii katolickiej w Polsce*. T. 2: *Od Odrodzenia do Oświecenia*, cz. 2: *Teologia neoscholastyczna i jej rozwój w akademiach i szkołach zakonnych*. Lublin: Towarzystwo Naukowe Katolickiego Uniwersytetu Lubelskiego, 9–30.
- Ryzek, W. (2011). *Rhetorica christiana. Teoria wymowy kościelnej Stanisława Sokołowskiego*. Kraków: Unum.
- Sidorowicz, Z. (1959). Z dokumentów kościoła i kolegiaty św. Floriana w Krakowie. *Nasza Przeszłość*, 10, 409–429.
- Sondel, J. (2012). *Słownik historii i tradycji Uniwersytetu Jagiellońskiego*. Kraków: Universitas.
- Szymborski, W. (2013/2014). Uniwersytet contra Towarzystwo Jezusowe. *Alma Mater*, 161/162, 46–49.
- Urban, W. (1964). Akademia Krakowska w dobie reformacji i wczesnej kontrreformacji (1549–1632). W: K. Lepszy (red.), *Dzieje Uniwersytetu Jagiellońskiego w latach 1364–1764*. T. 1. Kraków: PWN, 252–307.
- Usovicz, A. (1946). Poglądy moralno-polityczne ks. Stanisława Sokołowskiego. *Nasza Przeszłość*, 1, 97–126.
- Wasilewicz, M. (2015). Zdolności, czy koneksje?: kariera kościelna na przykładzie wybranych członków kapituły kolegiackiej św. Floriana w Krakowie w okresie od 1401 do 1505. W: R. Kordonski, O. Struk i J. Ruciński (red.), *Rozwój społeczności międzynarodowej: przeszłość oraz nowe wyzwania*. Olsztyn–Lwów: Pais, 36–47.
- Wyczawski, H.E. (1983). Sokołowski (Socolovius) Stanisław. W: H.E. Wyczawski (red.), *Słownik polskich teologów katolickich*. T. 4. Warszawa: ATK, 132–136.

Netoteka

baza „Corpus Academicum Cracoviense” <https://cac.historia.uj.edu.pl/>
(dostęp: 17.01.2022).

Tomasz Graff – dr hab., prof. UPJPII, kierownik Katedry Historii Nowożytnej w Instytucie Historii Uniwersytetu Papieskiego Jana Pawła II w Krakowie, mediewista i badacz wczesnej doby nowożytnej. Jest członkiem Komisji Środkowoeuropejskiej PAU, Komisji PAU do Oceny

Podręczników Szkolnych, Zespołu Historii Czech i Stosunków Polsko-Czeskich PAN, krakowskiego Oddziału Komisji Historycznej PAN, Polskiego Towarzystwa Historycznego oraz Towarzystwa Miłośników Historii i Zabytków Krakowa. Zasiada w Komitecie Redakcyjnym czeskiego czasopisma naukowego „Husitský Tábor”, a także „Folia Historica Cracoviensia”, „Wadoviana. Przegląd historyczno-kulturalny” i „Rocznik Spytkowicki”. Opublikował ponad 200 tekstów naukowych i popularno-naukowych, m.in. książki poświęcone polskiemu episkopatowi w późnym średniowieczu (2008, 2010), monumentalną monografię Marcina Campiusa Wadowity (2018), dzieje najstarszego Bractwa Różańcowego w Wadowicach (2020) oraz współautorską biografię rokoszanina Mikołaja Zebrzydowskiego (2020).

